

144. Post **¶.** et **R.** primi et secundi Nocturni, erectus profert *Pater noster*, eadem voce qua proferenda sunt verba *Et ne nos etc.*¹: quo dicto Absolutionem praemittens, stans et manibus semper iunctis, ante omnem Lectionem dat Acolytho benedictionem.

145. Post **¶.** et **R.** tertii Nocturni, Sacerdos qui a parte ipsius Hebdomadarii immediate sequitur, et qui ipso absente eius vices gerit (Vid. n. 159), dicit *Pater noster..... Et ne nos inducas etc.*, absolutionem ac benedictiones. Hebdomadarius autem sub *Pater noster* ad legile accedit, et modo quo dictum est num. 78, benedictionem petit et Lectiones legit.

146. Ad verba Evangelii, etiam ad nonam Lectionem, si sit Homilia, manus tenet iunctas, non signans se neque librum, ad Lectiones vero hinc inde super legile vel librum porrectas². In fine singularum Lectionum, dicit *Tu autem Domine, miserere nobis*, profunde se inclinans; post ultimam, Altari genuflectit et ad suum locum redit, nisi dicatur nonum Responsorium, tunc non nisi inchoatis Laudibus a legili recedit.

147. Dicto Hymno *Te Deum*, vel ultimo Responsorio absoluto, incipit more solito *Deus in adiutorium* etc. Ipse quoque Capitulum et Orationem seu Orationes, si plures sint, quibus semper *Oremus* praemittit, ac primam tantum et ultimam (si plures fuerint) concludit, clara et intelligibili voce dicit. Postea repetit *Dominus vobiscum*, addit *Benedicamus Domino*, et voce mediocri *Fidelium animae* etc. Post *Pater noster* secreto,

¹ Rubrica Breviarii XXXII, n. 2.

² Caerem. Episc. I. II, c. 5, n. 8.

voce item mediocri subdit **¶.** *Dominus det nobis suam pacem* etc., et illico incipit Antiphonam finalem B. M. V., stans vel genuflexus pro ratione temporis; semper tamen surgit ad Orationem, post quam eadem voce subiungit: *Divinum auxilium* etc.

148. Si Rubricæ Suffragia Sanctorum innuant, tunc post ultimam Orationem, omissa conclusione, incipit immediate *Sancta Maria* etc.; post Orationem pro Pace, Orationes more solito concludit, adiungens *Dominus vobiscum* et reliqua ut n. praecedenti.

149. Si vero dicendae sint Preces, tunc ante Orationem, id est dicta Antiphona post *Benedictus*, flexis genibus dicet *Kyrie eleison*, *Pater noster* totum clara voce, sequentes vero **¶¶.** humiliori voce, et erectus *Dominus vobiscum*, Orationem seu Orationes ut Rubrica praecipit, et reliqua ut supra n. 147.

150. Ad Primam, dicto more solito *Pater*, *Ave*, *Credo* secreto, ac *Deus in adiutorium* etc., et dicta post ultimum Psalmum Antiphona, dicit Capitulum, *Dominus vobiscum* post Responsorium breve, Orationem *Domine Deus omnipotens* etc., iterum *Dominus vobiscum* et *Benedicamus Domino*. Post Martyrologium subdit: *Pretiosa*, *Sancta Maria sine Oremus*, ter *Deus in adiutorium* absque ullo signo Crucis, *Pater noster*, *Et ne nos inducas etc.*; Orationem *Dirigere et sanctificare etc.*; *Dies et actus nostros*, *Adiutorium nostrum* absque signo Crucis, *Benedicite* et *Dominus nos benedicat* etc. sibi Crucis signum efformans. Postea *Pater noster* pro Tertia secreto; si vero Tertia non subsequatur, aut e Choro sit discedendum, subiungit **¶.** *Dominus det nobis*, et reliqua ut supra n. 147.

151. Si ad Primam dicendae sint Preces post R^g. br., Hebdomadarius statim subiungit *Kyrie eleison*, *Pater noster* ac in fine *Et ne nos inducas* etc., *Credo in Deum*, *Carnis resurrectionem* etc., et subsequentes Versiculos Precum, signans se signo Crucis a fronte ad pectus¹. Deinde profunde inclinatus dicit *Confiteor*, et ad verba *vobis fratres et vos fratres* sese convertit ad utramque Chori partem, ad *mea culpa* ter percutiens sibi pectus. Ad *Misereatur tui* respondet *Amen*, erigens se. Dicto post Confessionem Chori *Misereatur vestri* et *Indulgentiam* se signans, subiungit subsequentes Versiculos, addit *Dominus vobiscum* voce aliquantum elata, *Oremus*: *Domine Deus omnipotens*, et reliqua sub n. 150.

152. Ad Tertiam, Sextam et Nonam, Hebdomadarius praemisso *Pater*, *Ave*, *Deus in adiutorium meum* etc. more solito, post Antiphonam in fine tertii Psalmi, dicit Capitulum, et post R^gR^g. br. addit *Dominus vobiscum*, Orationem, iterum *Dominus vobiscum*, *Benedicamus Domino* et voce mediocri *Fidelium animae* etc. Post *Pater noster* secreto, si tunc e Choro sit egrediendum, subdit *¶. Dominus det nobis suam pacem* etc. prout dictum est supra n. 147.

153. Preces feriales, quando dicendae sint, dicuntur post R^gR^g. br. uniuscuiusque harum Horarum, flexis genibus, et humiliiori voce Hebdomadarius dicit *Kyrie eleison*, *Pater noster*, *Et ne nos inducas*, et subsequentes *¶¶.*; deinde surgit et elata voce dicit *Dominus vobiscum*, *Oremus* etc. ut supra n. 150.

154. Ad Vespertas post Superioris signum Hebdomadarius, dicto *Pater* et *Ave*, intonat alta voce: *Deus*

¹ Rubric. Breviarii XV, n. 2.

in *adiutorium* etc. Capitulum, Oratio seu Orationes etc. recitantur prout dictum est ad Laudes, n. 147.

155. Ad Completorium Hebdomadarius, postquam Acolythus dixerit *Iube domne benedicere*, respondet *Noctem quietam* etc.; tunc voce mediocri *Adiutorium nostrum* etc., secreto adiungens *Pater noster*. Facta, ut sub n. 151 dictum est, Confessione, pronuntiat *Converte nos* etc., formans sibi Crucis signum super pectus; tunc *Deus in adiutorium* etc., se signans de more. Post Hymnum dicit Capitulum, et post repetitionem Antiphonae *Salva nos*, subiungit: *Dominus vobiscum*, Orationem, rursum *Dominus vobiscum*, *Benedicamus Domino*, *Benedicat et custodiat nos* etc., se signans ad *Pater et Filius et Spiritus sanctus*; denique inchoat Antiphonam finalem B. M. V. post cuius Orationem voce mediocri subdit: *Divinum auxilium* etc. Deinde dicuntur secreto *Pater*, *Ave* et *Credo*.

156. Quando Preces dicendae sunt post repetitionem Antiphonae *Salva nos*, humili voce subiungit *Kyrie eleison*, *Pater noster*, *Et ne nos inducas* etc., *Credo in Deum*, *Carnis resurrectionem* et subsequentes *¶¶.*, quibus dictis voce aliquantum altiori prosequitur *Dominus vobiscum*, ac reliqua ut sub n. praecedenti.

157. Hebdomadarius apud nos nullum distinctum locum in Choro habet, sed locum tenet iuxta antianitatem religiosam.

158. Quando Superior Officium in Choro peragit, v. g. die Paschatis etc., Chorus dexter est Chorus primus; postea vero reddit ordo ad respectivum Chorum hebdomadae.

159. Si in parte Hebdomadarii omnes Patres desint, Chorus hebdomadae non mutatur, sed Sacerdos alterius

Chori Hebdomadarium antianitate subsequens Chorum mutet et officio Hebdomadarii fungatur.

§ III. — *De officio Acolythorum.*

160. Duo Acolyti ad campanae sonitum sint omnibus sollicitiores, ut ad Chorum convenient, eo quod eorum praecipuum munus est, Rubricas cuique diei congruentes recolere, Calendarium accurate perlegere, omnia quae ad divinum Officium referuntur, maturius parare, quae legenda sunt praevidere et signaculis distinguere, a sedibus et legili pulverem abstergere, etc. etc.

161. Acolythorum munus per duas perdurat hebdomadas, ita tamen, ut qui a primis Vesperis unius Sabbati incipit ut primus, altero Sabbato sit secundus, et vice versa. Succedunt sibi in hoc munere bini Clerici iuxta antianitatem religiosam.

162. Primus Acolythus est, qui stat a parte Hebdomadarii sive primi Chori: hinc, ut singulis hebdomabus mutatur Hebdomadarius et primus Chorus, ita suo loco manentes Acolyti mutant officium.

163. Ipsi immediate stant ad legile dum dicitur Officium, et ibi ad primum Acolythum spectat Psalterii folia paulo ante ultima verba diligenter et opportune vertere, ne Chorus ipsius incuria aut tarditate perturbetur; et ad secundum, noctis tempore lucernarum seu luminum curam gerere, ut illi qui legile circumstant et ipsi Acolyti omni facilitate Psalmos, Hymnos et quae legenda sunt, videant. Haec in genere, nunc ad particularia.

164. Ad Superioris signum, simul cum caeteris Clericis, si adsint, osculata terra, surgunt unanimiter a

proprio loco et in medium pergunt, ubi, facta media inclinatione Altari, primo Superiorem et Chorum, deinde semetipos ad invicem facie ad faciem conversi salutant (quod semper agere debent sive pergent ad legile, sive a legili recedant): tunc ad legile accedant et Breviarium ac Psalterium suis locis aperiant.

165. Ad Matutinum Acolythi, dicto *Alleluia vel Laus tibi Domine post Deus in adiutorium*, simul recitant ad legile Invitatorium cum Psalmo *Venite exultemus*. Dum canitur: *venite adoremus et procidamus ante Deum*, omnes genua flectunt in locis suis: sed ipsi Acolyti unicum genu sub finem dumtaxat versiculi; tum assurgunt et prosequuntur: *Hodie si vocem eius etc.* Dum dicunt *Gloria Patri*, non se vertunt neque inclinantur; sed post verba *in saecula saeculorum. Amen*, inclinationem profundam faciunt Altari, quam repetito Invitatorio renovant.

166. Post Hymnum primus Acolythus Antiphonam primam primi Nocturni canit vel legit integrum, si Officium sit duplex: inchoat tantum, si semiduplex vel simplex sit, advertens, ne unicum proferat syllabam, neve sensum absurdum: et expleto primo Psalmi versiculo, Altari se inclinat. Finito Psalmo, Antiphonam integrum repetit, cuiuscumque ritus sit Officium, et immediate inclinatur profunde. Mox secundus Acolythus eadem sua vice peragit ad secundum Psalmum; quod semper per vices agendum est.

167. Quando vero immediate post Antiphonam ab utroque Acolytho dicendus est Versiculus, nec qui dixit Antiphonam nec alter inclinationem faciunt, antequam incipiunt Versiculum, sed eo dicto, ambo profunde inclinantur.

168. Inclinationes porro istiusmodi ab Acolythis semper facienda sunt ordine indicata, post Antiphonas, Versiculos, Responsoria, Versiculos Responsiorum, Responsoria brevia, et post Versiculos, qui Responsoria brevia subsequuntur.

169. Si Psalmus iisdem verbis ac Antiphona incoepit, v. g. *Diligam te*, Acolythus et Chorus prosequantur verbis, quae Antiphonam sequuntur, scilicet: *Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus*, si Officium sit semiduplex; si vero duplex, Acolythus dicat totam Antiphonam, quae si integrum primum versum Psalmi comprehendat, et in cuius fine non sit addendum *Alleluia*, Psalmus a secundo versu incipiatur. Sic e. g. ante primum Psalmum tertii Nocturni in die Dedicationis Ecclesiae recitatur integra Antiphona: *Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei coeli commorabitur*, quae integrum primum versum Psalmi comprehendit, qua dicta ab Acolytha, ipsem et Chorus prosequuntur: *Dicit Domino: Susceptor meus es tu, et refugium meum: Deus meus, sperabo in eum*. Quodsi vero Antiphonae addendum sit *Alleluia*, Psalmus incipiatur a suo primo versu.

170. Dicta ab Hebdomadario absolutione ante Lectiones primi Nocturni, Acolythus primus modo iam notato n. 78 petit benedictionem et legit Lectionem primam: sedente interim altero Acolytha, qui surgit sub fine Lectionis, accedit ad legile, ac facta debita inclinatione, legit aut cantat Responsorium, et primus cum debitibus inclinationibus subiungit Versiculum, et repetit alter partem Responsorii, quae est post asteriscum ad Lectiones singulas; ad tertiam, repetita a

secundo Acolytha parte Responsorii, primus cum inclinatione profunda subdit: *Gloria Patri* etc., surgentibus omnibus a sedibus et se profunde inclinantibus, et secundus Acolythus iterum repetit partem Responsorii.

171. Si Responsorium duos habeat asteriscos, post Versiculum repetenda est ea pars, quae inter asteriscum primum et secundum, et alia, dicto *Gloria Patri*¹.

172. Acolythus secundus, vix expleta ultima Responsorii parte, absque ulla inclinatione dicit vel inchoat iuxta ritum Officii Antiphonam primam secundi Nocturni, eodem modo quo dictum est n. 166. Deinde vicissim prosequuntur ut supra, legente secundo Acolytha Lectiones secundi Nocturni, et Responsoria primo.

173. In tertio Nocturno, cum Lectiones leguntur ab Hebdomadario, primus Acolythus legit Responsoria, reliqua Hebdomadarius ipse, vel alter Acolythus: quod fieri solet in solemnitatibus. Si dicendus non sit Hymnus *Te Deum*, tunc locum habet nonum Responsorium, et ad ipsum dicitur *Gloria Patri*, quod de caetero dicitur ad octavum.

174. Ad Laudes, cum Chorus ad *Deus in adiutorium* complete responderit, primus Acolythus primam Antiphonam dicit integrum, aut illam solummodo intonat, prout ritus festi postulat, ac post Psalmum integrum Antiphonam repetit. Postea secundus Acolythus eodem modo secundam Antiphonam dicit ac repetit, et sic vicissim aliae Antiphonae ab Acolythis repetuntur.

¹ S. Rit. C. 7 Decemb. 1844, in Mechlinien. ad 7.

175. Hymno absoluto, Acolythi dicunt simul Versiculum, quod pariter fit in Commemorationibus, si locum habeant. In festis primae classis, in nonnullis Provinciis Antiphona ad *Benedictus* et ad *Magnificat* a duobus Acolythis simul dicitur, Antiphonae vero Commemorationum a solo primo Acolytho dicuntur¹.

176. Ad Primam, post Hymnum, primus Acolythus inchoat Antiphonam, ac Psalmis absolutis, Antiphonam repetit; dictoque Capitulo ab Hebdomadario, Acolythi dicunt simul Responsorium breve, Choro repetente. Ante *¶. Pretiosa*, prior Acolythus legit Martyrologium eo modo et ordine ut infra dicetur num. 216 et seq. Post Orationem *Dirigere et sanctificare*, inclinatus petit benedictionem dicens: *Iube domne benedicere*, qua obtenta erectus recitat Lectionem brevem ad absolutionem Capituli.

177. Ad Tertiam, Sextam et Nonam, post Hymnum primus Acolythus inchoat Antiphonam, et post Psalmos eamdem repetit; dictoque Capitulo ab Hebdomadario, Acolythi simul dicunt Responsorium breve et Versiculum, Choro repetente ac respondente.

178. Ad Vespertas servantur, quae de Laudibus n. 174 praescripta sunt. Primus Acolythus, quando dicitur Hymnus *Iste Confessor*, si mutandus sit tertius versiculus, advertat Chorum percutiendo dextera manu aut vertibulo Psalterium vel Breviarium, cum dictus Hymnus incooperit, ut omnes Chorales uniformiter illum dicant vel canant. Idem pariter fiet, quoties Hymni habent peculiarem conclusionem.

¹ Hic usus, ubi erit, tolerari potest.

179. Ad Completorium primus Acolythus (dato a Superiore signo) absolute incipit iunctis manibus: *Iube domne benedicere*, et responso ab Hebdomadario *Noctem quietam* etc. et a Choro *Amen*, erectus dicit: *Fratres sobrii estote* etc. Dicto *Alleluia* vel *Laus tibi Domine* post *Deus in adiutorium*, Acolythus primus subdit *Miserere* vel *Alleluia*; et primus Chorus inchoat Psalmum, quem Chorus uterque alternatim prosequitur de more.

180. Psalmis expletis, repetita integra Antiphona a Choralibus, Acolythi pronuntiant simul Responsorium breve, postquam Hebdomadarius Capitulum dixerit, et statim primus Acolythus Antiphonam *Salva nos* incipit, quae a Choro iteratur ex integro post *Nunc dimittis*.

181. His expletis, a legili ambo Acolythi recedunt, praemissis solitis inclinationibus.

182. Notandum, quod si Officium sit de simplici aut de Feria, Invitatorium, Versus et Responsoria brevia dicuntur a solo primo Acolytho, Antiphonae vero alternatim.

CAPUT II.

DE HORA PERSOLVENDI DIVINUM OFFICIUM.

183. Matutinum ordinario in Choro vel de nocte vel mane dicendum est: hora notata in tabula pro anticipatione Matutini sequentis diei valet tantum pro recitatione privata, non vero pro chorali. Excipiuntur

autem a lege communi Triduum Mortis Domini, et Octava Corporis Christi, si Officium recitetur exposito SS^{mo} Sacramento, prout apud nos eadem ratione Octava Immac. Conceptionis B. M. V.

184. Privata recitatio Matutini cum Laudibus diei subsequentis incipi potest, quando sol medium cursum tenet inter meridiem et occasum ¹, qua hora iuxta omnium consensum incipit sequens dies ecclesiasticus.

185. Horae parvae tempore ab Ecclesia assignato dicendae sunt (nisi obstet rationabilis causa): Prima et Tertia ante Missam conventualem, Sexta et Nona vero ante prandium aut saltem post Missam conventualem.

186. Vesperae post meridiem hora competenti dicendae sunt, excepto tempore Quadragesimae, quo incipiendo a primo Sabbato dicuntur ante comedionem, id est ante meridiem, tam in festis quam in Feriis, exceptis Dominicis, nunquam autem ante Missam conventualem aut concionem, si habenda sit.

187. Similiter si ibidem expositio SS. Sacramenti pro Oratione XL Horarum et repositio occurrat quadragesimali tempore, Vesperae in Choro recitandae omnino sunt non ante, sed post functionem expositionis ac repositionis, licet haec terminetur post meridiem; et quamvis post Nonam celebretur Missa ferialis (ad quam stricte non tenemur), non potest huic adiungi in casu recitatio Vesperarum ².

188. Completorium ordinario dicendum est sero, et licet uniri possit cum Vesperis, nunquam tamen

¹ S. Rit. C. 16 Martii 1876, in una de Zacathecas.

² Vid. Martinucci, Man. Sacr. Caerem. I. II, c. 38, n. 106, in nota a, 1. edit.

dici potest ante meridiem. — Praecepto gravi recitandi Officium privatim satisfacit, qui Officium intra diem naturalem recitat. — Pro recitatione Officii divini, tam privata quam chorali, standum est publicis horologiis, licet haec tempus verum non signent sed medium, et quidem licet signent tempus medium non proprii meridiani. Ecclesia enim in temporis designatione pro ecclesiasticis officiis et functionibus eam regulam sequitur, quae omnium hominum negotia in singulis horis publice dirigit ¹.

CAPUT III.

DE HORIS CANONICIS IN PARTICULARI.

§ I. — *De Matutino et Laudibus.*

189. Sancta et laudabilis consuetudo media nocte surgendi ad divinas laudes cantandas, olim omnibus religiosis Coetibus communis, in nostra Congregatione usque in hodiernam diem generatim conservata est, et ut pro posse denuo restituatur, ubi in desuetudinem abiit, novissimum Capitulum generale sapientissime decrevit.

190. Hora statuta Fratres a somno excitentur, quo facto sub silentio Chorum petant, ad laudem Dei se praeparent et initium divini Officii exspectent. Interim luminaria ab Acolyto aut Fratre ad hoc designato a Superiore, accendantur in Choro.

¹ S. Poenitent. 18 Iunii 1873: et S. Rit. C. 7 Aug. 1875, in Clodien. ad 99.

191. Sub ultimo campanae pulsu ad signum Superioris, omnes surgant et ad invicem conversi dicant secreto *Pater, Ave et Credo*; hinc Hebdomadarius debita cum gravitate et devotione praecinit: *Domine labia mea etc., et Deus in adiutorium meum etc.*; toto respondentे Choro: *Et os meum etc., et Domine ad adiuvandum etc.*

192. Postea Acolyti, ut dictum est, alta voce cum debitiss pausis dicunt Invitatorium, idem repetente Choro, et deinde Psalmum *Venite exultemus*, servatis omnibus iam notatis.

193. Dicto a Choro Hymno, primus Acolythus primam Antiphonam pronuntiat, servatis servandis, ut supra, et statim Superior primi Chori primum Psalmum incipit.

194. Antiphonae (ut dictum est) alternantur ab Acolythis, Psalmi ab utroque Choro, et post ultimum Nocturni Psalmum, repetita ab uno Acolytorum Antiphona, ab utrisque simul dicatur Versiculus, cui omnes respondent. Et haec omnia etiam in secundo et tertio Nocturno servanda sunt.

195. Dictis *Pater noster*, absolutionibus ac benedictionibus de more, Chorus sedet ad Lectiones dum iuxta notata n. 171 et 172 leguntur ab Acolythis in primo et secundo Nocturno. Ad Lectiones tertii Nocturni vero sedent tantum post textum Evangelii, dicto ab Hebdomadario *Et reliqua*.

196. Tituli Lectionum, v. g. *De Epistola B. Pauli Apostoli ad Romanos, Sermo S. Bernardi Abbatis, Lectio s. Evangelii secundum Ioannem, et Et reliqua, Homilia S. Ambrosii Episcopi*, etc., voce submissa, sed clara et intelligibili leguntur, Lectiones vero alta voce.

197. Si dicendum sit *Te Deum*, Hebdomadarius in fine nonae Lectionis voce aliquantum altiori dicit *Tu autem Domine etc.*, et responso a Choro eadem voce *Deo gratias*, fortiori et graviori voce, antequam a legili discedat, intonat *Te Deum laudamus*.

198. Finito Hymno *Te Deum* aut nono Responsorio, Hebdomadarius statim intonat Laudes cantando *Deus in adiutorium meum etc.*; post *Alleluia vel Laus tibi Domine etc.*, ab Acolythis et Choro more solito dicuntur alternatim Antiphonae et Psalmi.

199. Dicto ab Hebdomadario Capitulo et a Choro responso *Deo gratias*, recitatur Hymnus; quo finito ab utroque Acolytha dicitur Versus, et postquam Chorus responderit, Antiphona ad *Benedictus* a primo Acolytha, quae postea ab eodem Acolytha repetitur. Oratio dicitur ab Hebdomadario, facie conversa Altari, ceteris ad invicem conversis et profunde inclinatis.

200. Si faciendae sint Commemorationes, dicit earum Antiphonas solus primus Acolythus; Versiculos vero dicunt ambo simul, servatis servandis quoad inclinationes. Ad Orationes Commemorationum, Chorus stat erectus facie conversa ad Altare; ad nomen Sancti caput, et ad conclusionem ultimae Orationis sese profunde inclinat usque ad *Per omnia saecula etc.* exclusive.

201. Suffragia Sanctorum dicuntur demissa voce stando et facie ad Altare conversa; nisi dictae sint Preces feriales, quia tunc dicuntur flexis genibus.

202. Ad Preces feriales, quae iuxta Rubricam Breviarii XXXIV, n. 3, dicuntur tantum in Feriis Adventus et Quadragesimae, quatuor Temporum, et Vigiliarum quae ieunantur (exceptis Vigilia Nativitatis Domini, ac

Vigilia et Quatuor Temporibus Pentecostes) omnes genua flectunt a *Kyrie eleison* usque ad *Benedicamus Domino* post ultimam Orationem, excepto Hebdomadario, qui surgit ad *Dominus vobiscum* ante primam Orationem, quam dicit altiori voce et stat usque ad finem. Primus autem Acolythus surgit ad dicendas Antiphonas Commemorationum cum suis Versiculis, si quae sint facientes, et iterum genuflectit ipsis expletis.

203. Quoties dicuntur Preces feriales, toties Suffragii Sanctorum praemittitur Commemoratio de Cruce.

204. Post *Pater noster* in fine Laudum, quod secreto ab omnibus dicitur facie ad invicem conversa et profunde inclinatis, Hebdomadarius voce clara dicit: *Dominus det nobis suam pacem*; interim Chorales se erigant, et ad Altare se vertant respondendo: *Et vitam aeternam. Amen*; quo dicto manibus iunctis recitant Antiphonam finalem B. M. V., stando vel flectendo iuxta temporum varietatem.

205. Dicta ab Hebdomadario Oratione et *Divinum auxilium* etc., ab omnibus simul recitatur *Sacrosanctae*, qua oratione Matutinum concluditur.

§ II. — De Horis parvis.

206. Prima, dato vel datis signis, incipit cum *Pater noster*, *Ave Maria*, *Credo* secreto, et *Deus in adiutorium meum intende* etc. ab Hebdomadario alta voce pronuntiato. Postea sequuntur, dicto *Alleluia* vel *Laus tibi Domine* etc., Hymnus ac Psalmi; Antiphona, quae ante primum Psalmum tantummodo intonatur, post ultimum Psalmum integre recitatur.

207. Dicto ab Hebdomadario Capitulo et ab Acolythis et Choro alternatim Responsorio brevi, dicitur ab Hebdomadario Oratio *Domine Deus omnipotens*, nisi dicendae sint Preces: tunc dicto Versiculo post R). breve, Hebdomadarius subiungit *Kyrie eleison* etc., *Pater noster*, *Et ne nos inducas* etc., *Credo*, *Carnis resurrectionem*, ac reliqua ut in Breviario habentur. Facta more solito Confessione tam ab Hebdomadario quam a Choro, et expletis subsequentibus Versiculis, dicitur *Oremus: Domine Deus omnipotens* etc.

208. Preces feriales dicuntur flexis genibus, ut supra n. 202 ad Laudes, diebus ibi assignatis.

209. Post Orationem legitur Martyrologium, sub quo omnes in Choro sedent, excepto Lectore.

210. Lecto Martyrologio, dicuntur *Pretiosa*, *Sancta Maria*, et reliqua ut in Breviario; post Orationem *Dirigere et sanctificare* etc., primus Acolythus dicit *Iube domne benedicere* profunde inclinatus versus Hebdomadarium manibusque iunctis, et obtenta benedictione legit Lectionem brevem, quae nisi Officium sit de Dominica seu de Feria, semper est Capitulum Nonae; in fine Lectionis adiungit *Tu autem Domine miserere nobis*, cui Chorus respondet *Deo gratias*.

211. Post Lectionem brevem dicuntur *¶. et R).* *Adiutorium nostrum* etc., *Benedicite* etc.; ac Prima denique concluditur ab Hebdomadario cum benedictione: *Dominus nos benedicat* etc., sub qua omnes ad invicem profunde inclinati se Crucis signo signant, Hebdomadario non excepto, qui tamen stat erectus manibusque iunctis. Et nisi sequatur Tertia, dicto *Pater noster* totum secreto, et *Dominus det nobis suam pacem* ab Hebdo-

madario etc., terminatur cum Antiphona finali B. M. V. more solito.

212. Si immediate post Primam sequatur Tertia, praemisso *Pater noster* et *Ave Maria* secreto, ac *Deus in adiutorium meum* etc., Hymno dicto, ab Acolytha intonatur Antiphona, sequuntur Psalmi, repetitio Antiphonae in fine Psalmorum; ab Hebdomadario, dicto Capitulo, pronuntiatur Responsorium breve ab Acolythis et Choro alternatim, dicitur Oratio, ad quam omnes ad invicem profunde inclinantur. Adjuncto dein *Dominus vobiscum*, *Benedicamus Domino* et *Fidelium animae* etc., Hora concluditur.

213. Eodem modo hora consueta dicuntur Sexta et Nona.

214. Si dicendae sint Preces, dicuntur flexis genibus et quidem immediate dicto Versiculo post Responsorium breve dictarum trium Horarum, incipiendo cum *Kyrie eleison*, stante solo Hebdomadario ad Orationem. Vide num. 153.

215. In fine Tertiae, resp. Sextae et Nonae, dicuntur Antiphona finalis B. M. V. et *Sacrosanctae*, nisi immediate sequatur Missa conventualis.

§ III. — *De lectione Martyrologii facienda ad Primam.*

216. Martyrologium (cuius lectio, excepto Triduo Mortis Christi, in Choro est praceptiva) semper legendum est, prout iacet, licet festa inibi descripta alio die celebrari contigerit.

217. Verum eadem festa et alia quaecumque etiam per accidens translata, necnon Officia votiva pridie

quam celebrentur annuntianda sunt, et quidem primo loco, nisi alicuius Vigiliae mentio fieri debeat; quae semper praeponitur lectioni Officii sequenti die peragendi¹.

218. Anticipata Vigilia in Sabbatum, quoad Officium et ieunium, non anticipatur tamen Vigiliae lectio in Martyrologio.

219. Officium feriale in Martyrologio non annuntiatur, exceptis Feria IV Cinerum et Feria V in Coena Domini; nec Dominicæ cuiusquam Officium, exceptis Dominicis Septuagesimæ et Palmarum; nec Officium dierum infra Octavas quascumque².

220. Festa vero per accidens translata, pridie quam celebrentur, annuntiantur his verbis: *Officium Sancti* (vel *Beati*) *N.* *cuius festum fuit die....*

221. Item, quamvis in Martyrologio non sint inscriptae, annuntiari possunt Vigiliae Ascensionis Domini et Pentecostes.

222. Demum Sancti (aut Beati), quorum in Martyrologio mentio desit, ratione Officii, quod de illis per Indultum Apostolicum peragendum est, debent paucis verbis commemorari, ita tamen, ut proprio cuiusque nomini, necnon qualitati scilicet Martyris, Episcopi, Confessoris, Abbatis, Virginis vel Viduae, nihil praeterea adiungatur, nisi praesto sit elogium a S. Sede approbatum.

223. In anno bissextili, die 25 Februarii leguntur in Martyrologio festa descripta sub eadem die 25, tanquam celebranda die 26, ac ita porro usque ad finem

¹ Rubric. Martyrol.; et S. Rit. C. 8 Aug. 1835, in una Ord. nostr: ac 7 Decemb. 1844, in Mechlinien. ad 10.

² Cavalieri, t. 2. d. 328, n. XI.